

Vetőmag

A
Vetőmag
Terméktanács
folyóirata

XII. évfolyam, 2005/3

Szerkeszti a szerkesztőbizottság
Elnök: Dr. Hullán Tibor

Őszi búza vetőmaghelyzet

A Vetőmag Szövetség és Termék Tanács Kalászos Szekció Bizottsága június 28-án megvitatta a kalászos vetőmaghelyzetet, ezen belül kiemelten az őszi búza vetőmagellátás lehetőségeit.

Az OMMI részéről Polgár Gábor főosztályvezető tájékoztatást tartott a kalászos szemleterületek bejelentéséről (táblázat).

Megállapítható, hogy minden faj vetőmag-szaporító területe csökkent. Őszi búzánál a 2003. évihez viszonyítva ez mintegy 5000 hektárral kevesebb. De idén – ha nem jön közbe komoly probléma – 5,7–5,8 t/hektárral számolva, a várható alkalmas területen 260 ezer tonna nyerstermés takarítható be. Ebből következik, hogy a szokásos tisztítási veszteség esetén megközelítőleg 170–180 ezer tonna fémzárolt vetőmag állhatna rendelkezésre, kielégítve az összes vevői igényt.

Gyenge kereslet, teli raktár

A vetőmag tényleges tisztítása, fémzárólása, esetleges csávázása szempontjából igen komoly kérdés, milyen mértékű kereslettel lehet számolni. A 2004. évi őszi tapasztalatok kedvezőtlenek voltak. Az összes fémzárolt vetőmagnak 60 százaléka került elvetésre, és ma is raktárban van kb. 60 ezer tonna fémzárolt vetőmag.

A gazdálkodók jelentős része megfelelőnek tartja a saját termésének visszavetését. Véleményünk szerint ennek elsődleges okai az anyagi források, a pénztelenség. A gazdálkodók jól tudják, hogy a minőségi árutermesztés a vetőmag használatával kezdődik. Az ez irányú ösztönzés azonban teljes mértékben hiányzik, a gazdaság ott spórol, ahol tud, és nem gondol a veszélyekre.

Az intervenció minőségi követelmények egyelőre teljesíthetőnek látszanak. Ez tűnik az egyetlen biztos értékesítési lehetőségnek, és bár később fizet az esetleges szabadpiaci értékesítésnél, de számítani lehet rá. Miért vegyen akkor vetőmagot? Az őszi búza vetőmag-felújítási aránya 30 % körül van. Érdekes, hogy a cseheknel ez az arány 70 %. Talán ők más európai uniós körülmények között élnek? Ott a „fémzárolt vetőmaghasználat” különböző módon kötve van a támogatásokhoz. Nálunk még ja-

vaslatként sem szerepel az államigazgatás szóhasználatában.

A vetőmag szakma évek óta szemléletváltást javasolt, eddig eredménytelenül. Pedig volna min elgondolkodni. A magyar őszi kalászos termés adja közel 50 százalékat az EU intervenció készleteinek. Megoldottnak látszik a 2004. év termésének intervenció raktározása, de csupán reményeink vannak arra, hogy hová kerülhet a 2005 év őszi kalászos termése és a kukorica. Az itt tárolt EU intervenció készletek értékesítését a szárazföldi szállítási költségek jelentősen terhelik. Ráadásul az EU az intervenció készletek átvételénél körtani követelmények bevezetését tervezi, várhatóan ezzel csökkentve az intervenció kötelezettségeit.

Nagy kérdés, meddig marad a jelenlegi intervenció ár is? Mindezek a hazai gabonatermesztést óvatosságra, többféle piaci értékesítés működtetésére, és ennek megfelelő minőségi búzatermesztésre kellene ösztönözzék.

A vetőmag-felhasználás iránti igény csökkenése nem ebbe az irányba mutat. Az eredetigazolás követelményeit a gazdálkodók jelentős („takarékoskodó”) része nem tudja teljesíteni, és változó körülmények esetén ismét értékesítési gondok jelentkezhetnek. Pedig mint írtuk vetőmagkészlet, a fajtaválaszték rendelkezésre állhatna.

Őszi kalászos vetőmaghelyzet (OMMI)

Faj	szemlélt terület (ha)			alkalmas terület (ha)		
	2003	2004	2005**	2003	2004	2005**
Őszi búza	52 205	50 409	46 464	50 823	49 164	45 500
Őszi durum búza	978	1316	1013	909	1255	1013
Őszi rozs	742	959	438	727	959	438
Őszi árpa	6095	6251	4520	5968	6059	4400
Hibridrozs	219	324	544	219	324	500
Őszi tritikálé	3626	4508	2243	3593	4493	2200
Tönkönybúza	268	392	62	268	375	62
Összesen	64 133	64 158	55 284	62 507	62 629	54 113

* becslés

** bejelentett terület (2005. június 27-ei állapot)

A költségek

A VSZT Kalászos Szekció Bizottsága megvizsgálta az őszi búza vetőmag-előállítás költségeit. Alapárként az árubúza malmi árából, ennek hiányában az intervenció árából indultunk ki, és ehhez számoltuk a vetőmag-előállítás során jelentkező jelentősebb speciális költségtényezőket a kész, minősített vetőmag tonnájára vetítve. Ezek szántóföldön a vetőmag-előállítás többletköltségei 6000–9000 Ft/t, hatósági minősítési díjak 1600–2000 Ft/t, szállítási göngyöleg 1000–1500 Ft/t, tisztítási költségek 5000–8000 Ft/t, csávázás költségei

7000–8000 Ft/t, továbbá a fajtahasználati jogdíjak és nagykereskedelmi költségekkel együtt a vetőmag-előállítás megközelítő többletköltsége 32–39 000 Ft/t. Kiindulásként, az intervenció alapárral is számolva (23 000 Ft/t) 55 000–62 000 Ft/t költséget kapunk. Ennél olcsóbban csak akkor lehet vetőmagot előállítani, ha valahol spórolunk, ami azonban féltő, hogy a vetőmag minőségének rovására vezethet. Ez nem lehet cél. Természetesen állami segítséggel lehetne kedvezőbb árakat megállapítani, de ma a vetőmag-előállítás nem kap támogatást, és idén szünetelteti a FVM a minősítési díjak 50 százalékaának visszaigényelhetőségét is.

A VSZT tagi adatszolgáltatása alapján nyilvántartja a tényleges vetőmag-forgalmazás átlagárait. Az elmúlt 5 évben ez az ár 51 941 és 61 006 Ft/tonna között mozgott.

A 2005. évi termés eredményessége még sok rajtunk kívül álló októl is függ. De ma már a 2006. évi termés mennyisége és minősége érdekében kell gondolkodnunk. Nem mindegy, hogy a szabad gabonapiac működőképes lesz-e, keresik-e a jó minőségű magyar búzát, vagy a hazai intervenció készletek is nehezebben találnak harmadik országban piacot. Ha változatlanul csökken a hazai minősített vetőmag iránti igény, a vetőmag-előállítóknak (nemesítők és szaporítók) is alkalmazkodniuk kell. Csökkenteni kell a fajtakínálatot, és az előállított vetőmag tömegét. Nem tartható fenn, hogy a minőségi vetőmag alapanyag minősítés és vetés helyett a malomba (intervenció raktárba) kerüljön.

Összefoglalva

◆ Fajta, minősített vetőmag és agrotechnika okszerű használatával mind a szabadpiacon, mind az intervenció raktárakban a vevők igényeit kielégítő minőségi búza kell kerülni.

◆ Hosszabb távon fajtánként, minőségként elkülönített tárolásra kell berendezkedni, nem romolhat a tárolt gabona készletminősége.

◆ Mindezt gyorsan, tudatosan kell meglépnünk, mert mind a csatlakozó, mind az arra váró országok megelőznek minket és kiszorítanak az EU belső és az intervenció harmadik országbeli piacról. Pedig búzából körülbelül 3 millió tonna, kukoricából kb. 5 millió tonna, összesen 8 millió tonna felesleget kell elhelyeznünk.

◆ Az elmúlt napok csapadékos időjárása módosítja az itt leírtakat. Nehéz aratás előtt állunk és alacsonyabbak lehetnek a termésátlagok. A változó minőség pedig külön kezelést tárolási teret igényel. Biztonságosan pedig csak értékesíthető – szabadpiacon, vagy intervenció keretében egyaránt – ami jobb, mint az átlag. A talpon maradásnak tehát nem a kommersz áru előállítása, hanem a minőségi termés az alternatívája.

Dr. Hullán Tibor

A minőség megőrzése

„A gabonakutatás az utolsó évtizedekben igen szép eredményeket ért el. A sikeres kutatásnak legszembetűnőbb bizonyítékai a búza termőképességének nagymértékű növekedése, ellenálló képességének fokozódása különféle betegségek és kedvezőtlen klimatikus viszonyokkal szemben. Utóbbi években ezek mellett igen nagy gondot fordítanak már a búza minőségjavítására is, amely ma úgyszólván egyedüli lehetőség, hogy a magyar búza versenyképes legyen.”

A tavalyi év nehezen kezelhető rekordja és az idei esztendő magtárakra váró termésbővsége a magyar búzatermesztés válságos periódusát jelzi. Gömörly Sándornak a Köztelek hasábjain 1931-ben megjelent, fent idézett gondolatai háromnegyed évszázad múltán is időszerűen utalnak a megoldás lehetőségére. A kulcsszó a minőség, hiszen a külföldön értékesítendő többleteink nem lehetnek versenyképesek a nagyon olcsó tömegáruval szemben. Csak a némiképp jobb árfekvésű, kiegyenlített jó minőségű búza tételek számíthatnak figyelemre a kínálati piacon.

A vásárló által igényelt minőség biztosításához rögs út vezet. Megalapozása a fajtára jellemző termőképességgel, alkalmazkodóképességgel és minőségi tulajdonságokkal bíró genotípus kiválasztásával kezdődik. A magyarországi szortiment folyamatos bővülése, az európai országok lisztminőségi igényeit is egyre inkább figyelembe vevő hazai nemesítői munka, a magyar fajták egyre bővülő külhoni elismertsége azt jelzi, hogy a „pannon minőségnek” van megfelelő háttere. E folyamatosan fejlődő genetikai lehetőségeket kell gazdaságosan kihasználni, realizálni a jó minőségű búza termesztésére alkalmas hazai éghajlati, talajtani adottságok között, megfelelő termesztéstechnológia segítségével. A harmonikus tápanyag-ellátás, a talajművelés, a vetés minősége, a megfelelő növényápolás - eszköz a fajtában rejlő értékek érvényre juttatásához.

A megtermelt minőséget azonban tudnunk kell megőrizni! Ilyen szempontból a betakarítás idején beszélni az agrotechnika, a növényvédelem fontosságáról látszólag „elúszott hajó”. Van azonban néhány lehetőség, melyek kihasználásával tehetünk az idén termett, vagy az ősszel magágyba kerülő búza majdani piacosabb minőségéért.

A fuzariózis okozta minőségromlás

A '90-es évek második felében több olyan évjárat is volt, amikor a kalászosok, virágzás idején a párás, csapadékos időjárás a búza érési periódusában a kalászosok fuzá-

riumos fertőzését okozta. A minőségromlást kiváltó gombák gyengültségi kórokozók, melyek kifejlődését a nem megfelelő agrotechnika, időjárás okozta stressz nagyban elősegítheti. A kalászfuzariózist okozó gombák többféle módon ronthatják a búza minőségét. Csökkentik a csírázóképeséget, a szemek szárazanyag-tartalmát, tápanyagtartalmát, megváltoztatják azok kémiai összetételét, mérgező mikotoxinokat termelnek. A gombák termelte mérgező anyagok, a gombák másodlagos anyagcseretermékei, melyek a talaj-növény-állatember táplálékláncban ma még pontosan fel sem becsülhető közegészségügyi problémák kiváltói lehetnek.

A minőségromlást okozó járvány kialakulásának mérséklésében fontos a megelőzés. A tapasztalatok szerint az elővetemények közül a kórokozók megjelenésének leginkább kedvez a kukorica, a kalászos gabona és a lucerna. Ugyancsak negatív hatású lehet a hazai trágyázási gyakorlatra napjainkban jellemző, N-hatóanyag dominanciájú műtrágya használat. A prevenció tárházát bővíti a megfelelő, a tarlómaradványokat kellően talajba dolgozó talajművelés és a fémzárolt vetőmag használat.

Bár jelenleg nincsen a köztermesztésben olyan fajta, amely teljes védelmet biztosítana a kórokozók szaporodásának kedvező időjárási feltételek esetén, de olyanok vannak, amik az átlagosnál ellenállóbbnak tekinthetőek. Az ilyen fajták – mint például az Mv Emese, Mv Mambó – esetében a fertőzésnek kedvező időjárási körülmények között a jobb rezisztencia révén a lappangási idő meghosszabbodik, vagy a fertőzés jellegzetes tünete ki sem alakul. A kártételnek fokozottabban kitett termőhelyeken tehát érdemes kihasználni a genetikai védelem adta korlátozott lehetőségeket is.

A minőséget rontó kalászfuzariózis elleni védekezés alapvető eszköze a vegyszeres növényvédelem. Amennyiben az időjárás a kalászoslástól kezdődően párás, csapadékos, úgy nem igen lehet lemondani a fungicidek használatáról. A szemtelítődés-érés periódusában, – a hazai tapasztalatok szerint –, az állományok mintegy egy-másfél hónapig kitettek a fertőzés lehetőségének. Jól ismert, hogy a hatás növelése érdekében a vegyszeres védekezés esetén is fontos a megfelelő időzítés. A preventív

permetezések jellemzően kétszer olyan hatékonyak, mint a fertőzést követő kezelések. Az egyébként megfelelő hatékonyságú, de a fertőzés lehetséges időtartamánál rövidebb hatástartamú gombaölő szereket rövid távú időjárás-prognózisok ismeretében, a gazdaság műszaki adottságaihoz igazítva kell kijuttatni.

A betakarított búza toxin-mentességének megőrzése a raktározás során is fontos feladat. A raktári penészek a betárolást követően fokozatosan dominánssá válnak, bár a szántóföldön jellemző gombák mérgetermelése továbbra sem kizárt. A minőség megóvása szempontjából tehát lényeges a betárolást megelőző terménykezelés (tisztítás, szárítás), valamint a tárolt gabona folyamatos ellenőrzése (nedvesgéptartalom, hőmérséklet, kártevők, kórokozók jelenléte, stb.).

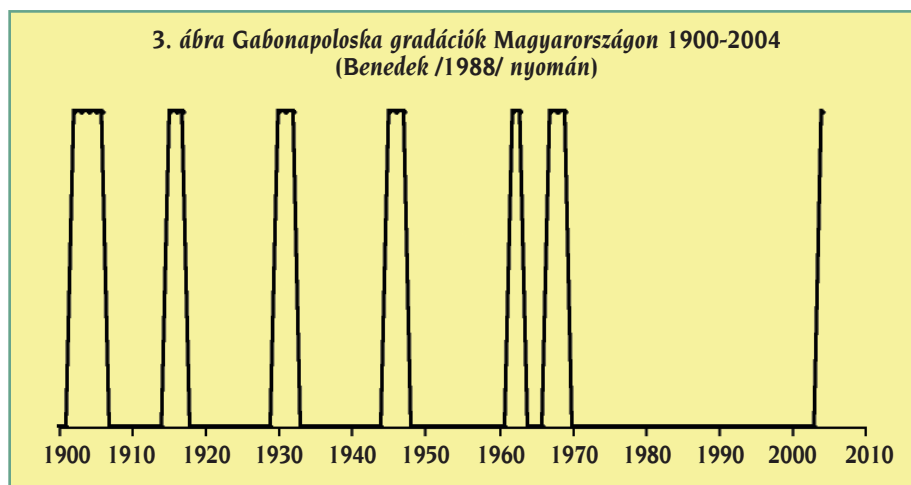
Minőség és rovarkártétel

A 2004. évben az őszi búza érésekor sok táblán figyelhattunk meg a korábbi időszaknál nagyobb vetésfehérítő, szipoly és poloska egyedszámot. A búza minőségét a kártevők közül a leginkább a gabonapoloskák érési táplálkozása rontja. A megszűrt, érésben lévő szemekbe a rovar nyálával olyan fehérjebontó enzimek kerülnek, melyek miatt romlik a siker minősége, nagyobb lesz a siker területe. Az ilyen lisztből készült tészta lágy, ragacsos, az abból sült kenyér keletlen, lapos marad. A FVM által hagyományosan elkészített búza minőségi térképek (1–2. ábra) alapján látható, hogy az elmúlt évben szoros összefüggést lehetett kimutatni a termőhelyek poloska fertőzöttségének mértéke és a betakarított búza nedves sikerjének területe között. Azokon a területeken, ahol a szűrt szemek átlagos részaránya meghaladta a szabványban a malmi búzára engedélyezett 2 százalékos határértéket, a siker területe nagyobb volt, mint 8 mm/h.

A kártételt főként a mórpoloska, a gradációk idején a leginkább elszaporodó osztrák poloska, illetve kisebb részben a közönséges, valamint a csőrös szipolyposloska okozza. Minőségrontó hatásukon kívül a kora tavaszi, vagy a szárbaindulást követő kártételük miatt a termés csökkenés az erősen fertőzött táblákon akár az 50 %-ot is elérheti.

A múlt évszázad első felében mintegy 10–15 évenként volt megfigyelhető a gabonapoloskák jelentős felszaporodása és növekvő kártétele. A 3. ábra a jelentősebb gradációk gyakoriságának bemutatásán túl azt is jól érzékelteti, hogy számottevő károsításra nemcsak egy-egy évben lehet számítani, hanem az egyedszám jelentős növekedését követő 2–3. évben is.

A gabonapoloskák elleni védekezés során, a téli telelőhelyek egyedszámának gyérítése, a gyakorlat szempontjából egyelőre csak teoretikus lehetőség. Jelen-

tős lehet ugyanakkor a természetes elleneségek (madarak, parányfűrkészek, fűrkéslegyek) csökkentő hatása. Az erősen fertőzött területeken az agrotechnika adta lehetőségek közül azokat kell előnyben részesíteni, amelyek rövidítik a tenyészidőszak

hosszát, azaz korábbi érést eredményeznek. A korai érés ugyanis az imágók egy részénél nem teszi lehetővé a tartaléktápanyagok kellő felhalmozását, ami a poloskák kisebb-nagyobb részének pusztulását okozza. Ezért is lényeges az ilyen táblákon

az ajánlott optimális vetésidő betartása, a vegetatív fejlődési szakaszt meghosszabbító, egyoldalú N-műtrágyázás elkerülése. Ugyanígy szempontok miatt hatékonyabban válik a védekezés a rövid tenyészidejű őszi búzafajták termesztésével is.

A nagy fehérje- és sikértartalmú fajták közül az őszi árpákkal szinte egy időben érő, extra korai Mv Toborzó, vagy az igen korai Mv Palotás, míg a kemény szemű malmi búzák közül a szintén rövid tenyészidejű Mv Emese és Mv Mambó segítségé-

vel mérsékelhető a kártétel. A korábbi tapasztalatok szerint a puha szemű búzákkal összehasonlítva a kemény szemű búzában kisebb a kártétel.

Amennyiben a tejes- és viaszérés időszakában a kártevők egyedsűrűsége meghaladja a négyzetméterenkénti 2-3 darabot, szükségessé válik a vegyszeres védekezés. A gabonapoloskák ellen ajánlott tiametoxam és benszultap hatóanyagú készítményeken kívül a vizsgálati eredmények szerint (Szeőke és mtsai 2005) a tojás-

parazita parányfűrkészeket kímélő etofenprox hatóanyag kipróbálása is hatékonyan segíti a minőség védelmét.

A várt, piacképesebb minőség elmaradásának lehetséges okairól a tenyészidőszak végén is érdemes szót ejteni, hiszen ismét fajtát kell választani, vetőmagot kell venni a következő táblákra, technológiát kell igazítani az új körülményekhez.

Dr. Árendás Tamás - Dr. Bónis Péter

MTA Mezőgazdasági Kutatóintézete,
Martonvásár

EU rendelet a Fuzárium-toxinok gabonafélékben megengedett legmagasabb értékéről

A Fusarium gombafajok talajban élő károsítók, melyek általánosan elterjedtek a mérsékeltövi amerikai, ázsiai és európai területeken termelt gabonafélékben. Számos toxintermelő Fusarium gomba, különböző mértékben képes, kettő vagy többféle toxin előállítására. A Fusarium fajok betakarítás előtt fertőzik a gabonaszemeket. A fertőzésre és a mikotoxin-képződésre számos kockázati tényező hat. A növekedés alatti éghajlati körülmények – különösen virágzáskor – nagyban befolyásolják a mikotoxin tartalmat. Ugyanakkor

helyes mezőgazdasági gyakorlattal (fémzárolt vetőmaghasználat, növényvédelem, stb.) a kockázati tényezők minimálisra csökkenthetők,

ezáltal a Fusarium gombák általi szennyezés bizonyos fokig megelőzhető.

Az unióban 2001-től hatályban lévő 466 sz. „Az élelmiszerekben előforduló szennyező anyagok legmagasabb értékének meghatározásáról” szóló EK rendelet a mikotoxinok közül csak az aflatoxinok legmagasabb határértékéről rendelkezik, és nem foglalkozik a fuzárium toxinokkal.

Egyes tagállamok a toxinok humán kockázatát felismerve, már elfogadták, vagy tervezik elfogadni a Fusarium toxinok egyes élelmiszerekben található legmagasabb megengedett értékeiről szóló nemzeti jogszabályt. Ennek következtében az egyes tagországokban meghatározott toxin határértékek között olyan különbségek alakulhatnak ki, amik a piaci versenyt torzulást okozhatják. Ennek megakadályozására és a piac egységességének biztosításához, az arányosság elvének tiszteletben tartása mellett közösségi szabályozásokra van szükség.

Az egységes szabályozás megalkotása érdekében alapos felmérés, illetve tudományos vizsgálat folyt. A kutatás 5 fő toxincsoportra terjedt ki:

1. deoxinivalenol (DON)
2. nivalenol
3. T-2, HT-2 toxinok
4. zearalenon
5. fumizin

A felmérés eredményei azt mutatták,

hogy a Fusarium mikotoxinok a közösségi élelmiszerláncban igen elterjedtek.

A Fusarium-toxinok élelmiszer útján történő bevitelének legfontosabb forrásai a gabonafélékből, különösen búzából és kukoricából készült termékek.

Míg a teljes népességben a felnőttek között a Fusarium-toxinok élelmiszer útján bevitt mennyisége gyakran kisebb, mint az adott toxinra vonatkozó megengedhető napi bevitel (TDI) értéke, addig olyan kockázati csoportok, mint a csecsemők és a kisgyermek esetében a bevitel a TDI-hez közeli, sőt néhány esetben meg is haladhatja azt.

Az egyes toxinfajtákra lebontva elsősorban a DON mennyisége magas, különösen kisgyermek és serdülő körében élelmiszer útján bevitt mennyiség közel áll a TDI-hez. A T-2, HT-2 toxinoknál a becsült mennyiségek több esetben meghaladták a TDI-t. A biztonságos kimutathatósághoz azonban szükség van a jelenleginél érzékenyebb mérési módszer kidolgozására. A zearalenon és a fumonizinek élelmiszerrel történő becsült átlagos napi bevitel messze a TDI alatt van. Ugyanakkor a 2003-as betakarítás felügyeleti ellenőrzésének eredményei azt mutatják, hogy a kukorica és kukoricakészítmények fumonizinnel erősen szennyezettek voltak.

A közegészség védelmében fontos, hogy a legmagasabb megengedett értékek megállapításra kerüljenek a feldolgozatlan gabonafélék esetében, annak érdekében, hogy ne kerülhessenek az élelmiszerláncba magasan szennyezett gabonafélék, illetve annak elősegítésére és biztosítására, hogy a termelési láncban, a táblákon, a betakarítás és tárolás során minden intézkedést megtegyenek a fertőzés megelőzése érdekében (helyes mezőgazdasági, betakarítási és tárolási gyakorlatot alkalmazva). Helyénvaló a feldolgozatlan gabonafélékre vonatkozó legmagasabb megengedett értéket az első szintű feldolgozás céljából forgalomba hozott gabonafélékre alkalmazni, mivel a gabonafélék rendelkezése (élelmiszer, takarmány, vagy ipari) már ebben a fázisban ismert.

A kukorica esetében nem ismert pon-

tosan valamennyi Fusarium-toxin, különösen a zearalenon és a fumonizin képződésében szerepet játszó tényező. Ezért az élelmiszerláncban résztvevő élelmiszeripari vállalkozók kellő időt kapnak arra, hogy vizsgálatokat végezzenek ezen mikotoxinok képződésének forrásaira vonatkozóan, illetve arra, hogy meghatározzák azokat a kezelési intézkedéseket, melyekkel jelenlétük a lehető legjobban megelőzhető.

A jelenleg rendelkezésre álló adatok alapuló legmagasabb megengedett értékeket, 2007-től javasolják alkalmazni,

amennyiben ezen időpontot megelőzően nem kerül megállapításra az előfordulással és toxinképződéssel kapcsolatos új információk alapuló, egyedi legmagasabb megengedett érték.

Mivel a rizsben alacsony Fusarium-toxin fertőzöttségi szintet találtak, ezért a rizsre és a rizskészítményekre nem vonatkozik határérték.

A fentiek alapján az EU 2005. június 6-án kiadott 856/2005/EK rendelet értelmében, 2006. július 1-jétől, nem lehet olyan gabonaterméket élelmiszer-összetevőként felhasználni, amik nem felelnek meg a rendelet mellékletében egyes feldolgozottsági szintekhez tartozó határértékeknek bizonyos Fusarium toxinok esetében.

A kérdést szabályzó, az alábbiakban közzétett EU rendeletek a TermékTanács honlapján keresztül elérhetők a www.vetomagtermektanacs.hu címen.

A Bizottság 466/2001/EK rendelete (2001. március 8.) az élelmiszerekben előforduló egyes szennyező anyagok legmagasabb határértékének meghatározásáról.

A Bizottság 856/2005/EK rendelete (2005. június 6.) a 466/2001/EK rendeletnek a Fusarium-toxinok tekintetében történő módosításáról.

A Bizottság 2005/38/EK irányelve (2005. június 6.) az élelmiszerek Fusarium-toxin tartalmának hatósági ellenőrzésére szolgáló mintavételi és vizsgálati módszerek megállapításáról.

Ruthner Szabolcs

A VSZT tevékenységének jelentősebb eseményei

Vetőmag-minősítési díj 50 százalékos visszaigényelhetőségének kérdése

Évek óta működött nemzeti támogatásként az OMMI díjtételek 50 százalékos visszaigényelhetősége. A jelenlegi 29/2005. (IV. I.) FVM rendelet 135. és 136. paragrafusa most is tartalmazza a támogatás lehetőségét, a 2005. évi folyósítása azonban forráshiány miatt nem működik.

A VSZT levélben kérte az FVM-et a támogatás folyósításának megindítására, mivel a támogatás elmaradása tovább sújtaná főként az önbeporzó fajták nemesítésének és vetőmag előállításának helyzetét. A minősített vetőmaghasználat elmaradása ugyanis visszahat az árugabona előállítására is. A vetőmag származásának igazolása hiányában elmarad az eredetigazolás, a nyomonkövethetőség. A minősített vetőmag használatának elmaradása a gazdálkodók nem kívánt diverzifikálódását segíti elő, növelve a leszakadó versenyképtelen termelők számát.

A minisztérium forráshiányra, valamint a területalapú támogatásra, mint a díjvisszaigénylés elmaradását kompenzáló juttatásra hivatkozva, - nem tud eleget tenni a kérelmünknek.

A VSZT a minisztérium érveivel nem tud egyetérteni, mivel a visszaigényelhetőség kérdése alig függ össze a földalapú támogatással. A visszaigényelhetőség elsőd-

legesen a nemesítő, fajtafenntartó intézmények számára fontos, akik a földhasználat címén kimaradtak a támogatásból.

Kis teljesítményű szántóföldi kísérletek végzéséhez használt gépek kezelőjének szakképzése

A 83/2003. (VII. 16.) FVM rendelet előírásai alapján 2004. január 1-től a rendeletben definiált mezőgazdasági gépeket csak az a munkavállaló kezelheti, aki arra a gépre az FVM Képzési és Szaktanácsadási Intézete által kiállított gépkezelői jogosítvánnyal rendelkezik. A VSZT 14 nemesítéssel és/vagy fajtakísérletezéssel foglalkozó tagja jelezte felénk, hogy a rendelet mellékletének egyes definíciói nagymértékben gátolják tevékenységüket, és ez komoly versenyhátrányt jelent az EU területén működő szervezetekkel szemben.

Ennek alapján a VSZT kérte az FVM-et, hogy az európai gyakorlatnak megfelelően, a kísérleti parcellák aratására szolgáló kisméretű betakarítógépek üzemeltetéséhez Magyarországon se legyen szükség gépkezelői jogosítvánnyra.

Az FVM nem kívánja a rendeletet módosítani, azzal az indokkal, hogy az intézkedés az alkalmazottak biztonságos munkavégzését kívánja elősegíteni azzal, hogy a jogosítvány megszerzését a betanításnál magasabb szintű szakképzettséghez köti.

Növényvédelmi rendelet módosítása

A 7/2001. (I. 17) FVM rendelet átdolgozása folyamatban van. A VSZT egyes módosításokkal nem ért egyet. A tervezet nem veszi figyelembe a 2003. évi LII. számú Vetőmag törvényt és annak rendeleteit. E jogszabály alapján a vetőmag és szaporítóanyag előállításokat az OMMI a vegetáció során fajoként eltérő időszakokban legalább kétféleképp ellenőrzi. Vizsgálatuk kiterjed a faj és fajtatisztaságra, meghatározott kár és kórokozók jelenlétére, kiemelten a szaporítóanyaggal terjedőkre. Véleményünk szerint nem szabad megengedni, hogy két államigazgatási szervezet /OMMI, ONTSZ/ azonos időben, jelentős díjtétel felszámítása mellett, közel azonos célú szántóföldi ellenőrzést végezzen. Ezek alapján javasoltuk az FVM számára, hogy a szántóföldi vizuális növény-egészségügyi vizsgálatot az OMMI végezze el, mert egyébként is ez a feladata. A Szolgálat és az OMMI közösen gondolkodjon a szemlélők felkészítéséről. Az OMMI csak kritikus esetekben kérjen a Szolgálatról szakértőt, vagy vegyen mintát speciális laboratóriumi vizsgálatra, amely a Szolgálat feladata.

Kérésünk alapján az FVM nem tudja módosítani a rendeletet, arra hivatkozva, hogy a szóban forgó két hatóság működését és feladatait a magyar és az EU jogszabályok külön szabályozzák, és nem teszik lehetővé a két hatóság munkájának, ilyen jellegű módosítását.

OMMI részletes adatszolgáltatás

Az OMMI jelenlegi adatszolgáltatási rendszere a vetőmag-szaporító területeket és a fémzárólagos mennyiségeket fajta szerinti bontásban nem hozza nyilvánosságra. Igény tapasztalatunk szerint lenne rá, mivel gyakran keresnek meg minket (zömmel fajtatulajdonosok), hogy szolgáltatassunk számukra ilyen információt. Annak érdekében, hogy az OMMI-nél érdemében lépni tudjunk, kikértük a fajtatulajdonosok, képviselők véleményét az alábbi kérdésekről.

◆ Szükség van-e arra, hogy a vetőmag-szaporító területek és a fémzárólagosok adatai fajta szerinti a vetésidő lezárásával nyilvánosak legyenek?

◆ A fajtatulajdonos/képviselő hozzájárul-e ahhoz, hogy fajta, szaporító területei és fémzárólagos adatai nyilvánosságra kerüljenek?

A megkérdezett 79 fajtatulajdonos/képviselő közül 19 válaszolt, közülük 13 pozitív, míg 6 nemleges választ adott. A felmérésből látszik, hogy nincs konszenzus a kérdésben, valamint a visszaérkező válaszok mennyisége a téma jelentőségét is mutatja. Ez számunkra meglepő volt, mivel ezen adatok Interneten történő közzététele általános gyakorlat a környező országokban.

R. Sz.

Tájékoztató a késedelmi kamat számlázásáról

Az Elnökség felülvizsgálta a késedelmi kamat kivetésének gyakorlatát. Javaslatunkra a késedelmi kamatot egységesen a változó jegybanki alapkamat kétszeresében állapította meg. A változás féléves intervallumot követve kerül bevezetésre. Ennek megfelelően

2005. január 1-től június 30-ig	20 %
2005 július 1-től december 31-ig	14 %

Kérem a fentieket a késedelmi kamat számla átvételénél tagságunk vegye figyelembe.

Németh Károlyné

A külföldi tagszövetségeinkkel kapcsolatos munka és az elért eredmények

(Beszámoló)

Európai Kukorica Szövetség – C.E.P.M.,
Francia Kukorica Szövetség – A.G.P.M.

A francia kukoricatermesztés 2005. évi helyzete

A Vetőmag Szövetség és Termék Tanács negyedévente telefonbeszélgetés formájában információt cserél az A.G.P.M. a két ország kukorica és kukorica vetőmaggal kapcsolatos aktuális kérdéseiről:

Az idén Franciaországban 3 050 000 hektár természetnek siló- és szemes kukoricát. Ez összességében 4%-os csökkenést jelent (siló -2,5%, szemes -6%) a tavalyi évhez képest. Oka részint az, hogy a KAP reform hatására 2006-tól életbe lépő decoupling (támogatás teljes leválasztása a termelésről) miatt, fokozatosan felhagynak a termeléssel ott, ahol a kukorica termesztése már nem rentábilis. A másik ok pedig az, hogy az igen kevés csapadékot adó télen, a vízkorlátozástól tartva, sokan inkább a kevésbé vízigényes napraforgó vetése mellett döntöttek. A félelmük most beigazolódni látszik, hiszen jelenleg is rendkívül meleg, aszályos időjárás van Franciaországban.

A kultúrák állapota egyenlőre jónak látszik. Ha a nyár hátralevő része nem lesz továbbra is aszályos, akkor nem lesz nagy termésvesztés. De amennyiben továbbra is marad a száraz időjárás, a szemes kukoricának szánt tételek egy része is silózásra kerülhet.

A vetőmag-előállítás az idén 46.000 ha-on történik, ami 8.000 ha-val kevesebb a tavalyinál. Ez egy igen jelentős, 14%-os szaporító-terület csökkenést jelent. Ha a nyári aszály miatt nem lesz öntözéskorlátozás, akkor 3 t/ha körüli termésre lehet számítani.

A növényvédelem tekintetében úgy tűnik, hogy az első sokk után, amit a Gaucho betiltása jelentett, sikerült megtalálni a helyettesítő termékeket a talajlakó kártevők elleni hatékony védelemhez. Ugyanez a helyzet a gyomirtásban is, ahol az atrazin hatóanyagú szereket tiltották be az előző évben.

A kukoricabogárral jelenleg nincsenek komoly problémák. A 2003-ban történt elzáró fertőzést úgy tűnik sikerült lokalizálni, mivel 2004-ben egy Párizs környéki kisebb fertőzésen kívül nem volt gond. Az idei évtől a Mezőgazdasági Minisztérium az Arvalis kutatóintézetrel közösen, egy csapadózó előrejelző rendszert állított fel az esetleges járvány kitörésének megakadályozására. A nemzetközi repülőterek környékét is fokozottabban ellenőrzik.

C.E.P.M. javaslat az EU csemegekukorica helyzetének rendezésére

Az európai csemegekukorica fogyasztás növekedése ellenére az EU termelése fokozatosan csökken, főként a Thaiföldről érkező import miatt. Thaiföld az EU piaci részesedését az elmúlt öt év során háromszorosára növelte, és az EU vezető külső beszállítójává vált.

Magyarország az Európai Unió tagállamként élen jár a csemegekukorica termelésben, s emellett, az elmúlt években a világ egyik legnagyobb exportőrévé lépett elő. Az USD árfolyama és az Európára nehezítő egyre erőteljesebb importnyomás hatására azonban az elmúlt két évben az eddigi sikerek megtorpanni látszanak. A 2005. évi termelés a vetőmag-értékesítési, és feldolgozóipari szerződés adatainak ismeretében, már mindössze fele akkorára prognosztizálható, mint a két évvel ezelőtti.

Az európai csemegekukorica szektor védelmének érdekében az Európai Kukorica Termesztők Szövetsége, egy három intézkedésből álló akciótervet dolgozott ki és nyújtott be az Európai Bizottsághoz:

1. A csemegekukorica kerüljön le a vámkedvezményt élvező termékek listájáról.

2. Legyen mód a többlet vám kiszabását lehetővé tevő védzáradék alkalmazására, mivel a harmadik országokból importált termékek ára messze felette van korábban megállapított küszöbárnak.

3. A jelenlegi rendszerben működő export visszatérítés nem alkalmas arra, hogy feloldja az EU-USA közötti nyersanyagárak közötti különbséget. Ezért a EU csemegekukorica export lehetőségeinek megtartása érdekében egy, az eddigieknél magasabb export-visszatérítés alkalmazása szükséges.

Az akcióterv első pontjában már pozitív eredmény is született, mivel a csemegekukorica kikerült a vámkedvezmények közül.

Közös C.E.P.M. tervezés és állásfoglalás a kukoricabogárral szembeni védekezést elősegítő egységes EU jogszabály megalkotására

A kukoricabogár jelenléte már több uniós országban stabilizálódott. Ahol most még nincs jelen, fel kell készülni arra, hogy ahol kukorica van, ott a bogár is megjelenik. A kártétel rendkívül súlyos lehet. A termelés meghiúsulásához is vezethet.

A bogár ellen elsősorban vetésváltással lehet védekezni. De egy bizonyos egyedszám fölött, kémiai is védekezni kell. A kártevő megjelenése után a védekezés állandó és permanens folyamat lesz, amely a költségeket jelentősen emeli.

A kukoricabogár jelenlétét tudomásul kell venni, és azt is, hogy teljes mértékben kiirtani nem lehet, de komplex védekezés-

sel a kártétel mértékét gazdaságilag érzékeny küszöb alá lehet szorítani.

Ehhez azonban EU szintű egységes fellépés és szigorú kontroll, valamint a szabályok megszegése esetén szankciók szükségesegek. Mindezen intézkedések megvalósítása azonban a termelőkre nézve többletköltségekkel jár, amely az ágazat versenyképességét csökkenti. Ezért fontos az intézkedésekkel párhuzamosan egy pénzalap létrehozása, a védekezés plusz költségeinek kompenzálására.

Ezen állásfoglalást, valamint egységes EU szabályzás szükségességét eddig a francia, spanyol, olasz, portugál és a magyar szövetség támogatja.

Kukorica vetőmag harmadik országba

46/2005. (V. 23.) FVM rendelet pályázati lehetőséget nyújt szakmai szervezetek számára mezőgazdasági termékek harmadik országba történő promóciójának támogatására. A rendelet hatókörét korlátozó EU jogszabály jelenleg nem teszi lehetővé vetőmagok promóciójának támogatását.

A Francia Kukorica Szövetség /A.G.P.M./ a Francia Mezőgazdasági Minisztérium támogatásával a 2005. június 28-án esedékes „Mezőgazdasági Termékek Promóciójának Irányító Bizottsági” ülésén indítványozta, hogy a kukorica vetőmag kerüljön fel a harmadik országba történő promóciót támogatható mezőgazdasági termékek listájára.

A hazai kukorica vetőmagtermesztés termelői és üzemi kapacitása, hagyományai és a fajtaháttér lehetővé teszik, hogy szakmai szervezeteken keresztül, szervezetesebb formában is fellépjen a harmadik országban irányuló export érdekében. Ennek elősegítésére kértük az FVM Irányító Bizottságba delegált képviselőit, hogy támogassák az indítványt. A bizottsági ülésen az indítvány pozitív elbírálást kapott, de sajnos a kukorica vetőmag legkorábban csak 2006-ban kerülhet fel a promóciós termékek listájára.

Európai Vetőmag Szövetség /ESA/

A Közösségi Növényfajta Hivatal (CPVO) díjtételeinek csökkentése

A CPVO fajtaoltalmi díjainak csökkentését az ESA már régóta szorgalmazza. Miután az EU Közösségi Növényfajta-oltalmi Állandó Bizottsága május 17-ei ülésén az ESA által beterjesztett javaslatot támogatta, a CPVO Igazgató Tanácsa június 14-ei ülésén jóváhagyta a javaslatot. Ennek értelmében az oltalmazott fajták listán tartási díja 300 euróról 200 euróra csökken 2006. január 1-től. Az ESA javaslatával a VSZT is egyetértett, és ennek értelmében konzultált a Magyar Szabadalmi Hivatal /MSZH/ illetékes képviselőjével, hogy az Igazgatósági Tanács ülésén támogassa az ESA javaslatát. Ezenkívül felhívtuk az MSZH, valamint az ESA figyelmét a következőkre:

A listán tartási díjak csökkentése mellett Magyarország számára rendkívül fontos volna, ha a bejelentési díjak is csökkentésre kerülnének. A jelenlegi 900 EUR bejelentési díj a hazai cégeknek magas, és ennek következtében alacsony a Magyarországról közösségi oltalomban részesített fajták aránya. A helyzet megváltoztatása alapvetően fontos, de érdemében csak akkor történhet jelentős változás, ha a bejelentési díjak is csökkennek.

Az utántermesztett vetőmag (Farm Saved Seed FSS) után beszedhető licenckij kérdése

Az Európai Vetőmag Szövetség (ESA) legutóbbi elnökségi ülésén meghatározott számos olyan elsődlegesen fontos ügyet, amelyekkel a közeljövőben foglalkozni kíván. Egyik ilyen ügy a nemesítési jogok kikényszerítésének kérdése, beleértve az utántermesztett vetőmag (Farm Saved Seed FSS) után beszedhető licenckij megteremtésének lehetőségét. Ahhoz, hogy az ügyet az ESA az EU Bizottsága elé terjessze, szükség van egy részletes EU szintű átfogó képre a FSS használat mennyiségét illetően, valamint arról, hogy a nemesítők mekkora nagyságú bevételtől esnek el a beszedhetetlen licenckijak miatt.

Az ESA felkérésének eleget téve, a hazai érintettekkel konzultálva, felmértük a magyar helyzetet és a következőket küldtük tovább számukra: A Magyar Szabadalmi Törvény lehetővé teszi, hogy a szabadalom birtokosa akár a végtermék árbevételén keresztül érvényesítse jogait. Ez azonban nem működik jelenleg. Szabadalmazott fajtáknál (ha idegen megtermékenyülők, hibrid fajták) részlegesen megoldhatónak tekinthetjük a licenckij megfizetését a vetőmag árában. Önbeporzó fajoknál (őszi

kalászos, hüvelyes) azonban a fémező vetőmag árából befolyó licenckij nem fedezi a nemesítés költségeit.

Az elmúlt évek átlagában 1 650 000 ha-on termelnek kalászos. Fajonként eltérő arányban, de átlagosan a terület 60-65 %-án a fajták szabadalmi oltalomban részesültek. Ez a vetésterületre kerekítve 1 180 000 hektárt tesz ki. Ekkora területen körülbelül 100 280 tonna minősített vetőmag kerül felhasználásra, amely az árban tartalmazza a licenckiját és 193 700 tonna saját előállítású FSS-nek minősül. Korábbi felmérésünk alapján, Magyarországon a kalászos gabonák másodfokú fémező vetőmagjának licenckiját 20 €/t körüli. Saját előállítású vetőmagnál a fémező vetőmag licenckijának felével számolva, évente közel 2 millió € veszteség éri Magyarországon a nemesítőket az elmaradt licenckijak miatt kalászos vetőmagok esetében.

A magyar növénynemesítésben – az elmúlt évek során – megszűnt az állami támogatás és az érintett cégeknek saját erőből kell működtetésüket biztosítani.

Így a magyarországi kalászos vetőmag-ellátás igen érdekelt egy korrek, a befizető gazdák számára is előnyös licenckij behajtási rendszer megteremtésében.

-ruthner-

Rövid kitekintés Európa és a világ „vetőmagos” történéseire

CPVO Közösségi Növényfajta Hivatal

Április 19–20-án a Közösségi Növényfajta Hivatal dán, francia, német és spanyol szakértők részvételével a fajta-elismerési vizsgálatok harmonizációja témájában tartott ülést. Számos érdekes kérdés, téma került megvitatásra, amelyek hatással lehetnek az Unió területén végzett DUS vizsgálatok jövőjére.

Felmerült a „kalász sorok” használatának szükségessége a DUS vizsgálatok során. A jövőben minden tagországban egyes esetekben a nemesítőknek lehetőségük lesz arra, hogy ismételten mintát küldjenek a DUS vizsgálatokhoz.

Szóba került a fajták elektroforetikus úton történő megkülönböztethetősége. A CPVO azon az állásponton van, hogy az elektroforézist csak kiegészítő eszközként kell használni akkor, amikor a morfológiai különbségek nem egyértelműek.

(Forrás: ESA)

Június 13-án ünnepelte a Hivatal fennállásának 10. évfordulóját. A jeles eseményen közel 200 magas rangú francia és EU hivatalnok képviseltette magát. Az ESA részéről a Szellemi Tulajdon és Nemesítői Jogok Bizottságának elnöke, Peter Lange úr mondott beszédet a rendezvényen. Beszédében gratulált a Hivatal kiváló munkájához, és kiemelte a CPVO és az ESA között fennálló jó partneri viszonyt. Ugyanakkor felhívta a figyelmet a jövő kihívásaira, mint az oltalmi díjak további csökkentése, a megbízhatóbb vizsgálati módszerek kidolgozása, valamint a DUS vizsgálatok koncentrációja és harmonizációja a nemesítők bevonásával egyes növényfajoknál.

(Forrás: ESA)

Június 14-én a CPVO Igazgatótanácsa rendkívüli ülést tartott, amelyen főként az Európai Vetőmag Szövetség nyomására az oltalmazott fajták listán tartási díját 300 euróról 200 euróra csökkentették 2006. január 1-jétől. Az ESA ezt nagy sikernek tartja, hiszen évente ez 1 000 000 EUR megtakarítást jelent a nemesítők számára.

(Forrás: ESA)

ISF (Nemzetközi Vetőmag Szövetség)

Május 30–június 1. A Szövetség ez évi kongresszusát Chilében tartotta. A növénysoportonként tartott szekcióülése-

ken, valamint a vetőmag-kereskedők üzleti fórumán közel ezer szakember vett részt. A tagszövetségek találkozája az ESA is meghívást kapott – lehetőséget adva arra –, hogy beszámoljon az Európai Unióban a vetőmag fronton történt legfrissebb fejleményekről és várható következményeiről. Az egyik legégetőbb továbbra is megoldatlan kérdés, az idegen GM vetőmagtartalom határértékének kijelölése a konvencionális vetőmagtípusokban.

A konferencia ideje alatt három ISF állásfoglalást fogadtak el véglegesen:

– A növénygenetikai források mezőgazdaság számára történő megőrzéséről és felhasználásáról.

– A genetikailag módosított növények nemesítéséről és felhasználásáról.

– Lényegében származtatott fajták használata a még nem oltalmazott fajták esetében.

Az állásfoglalások tartalma a Szövetség honlapjáról www.worldseed.com letölthető.

(Forrás: ISF)

ESA Európai Vetőmag Szövetség

Az utántermesztett vetőmag (Farm Saved Seed FSS) után járó licenccdíj begyűjtés a szabadalmazott fajtáknál nem megoldott. A kialakult helyzet jelentős bevételkiesést jelent a növénynemesítők számára, valamint közvetve a teljes vetőmagágazatot sújtja a fémzárolt vetőmaghasználat visszaesése miatt. Az ESA ezért a tagszövetségeinek bevonásával egy felmérést készített. Célja, hogy megvilágítsa az EU Bizottság számára, hogy az elmaradt licenccdíjak mekkora veszteséget jelentenek az európai vetőmagágazatban.

(Forrás: ESA)

EU Bizottság

Március 31. Lengyelország kéri a Bizottságot, hogy engedélyezze az EU közös fajtalistán szereplő 17 GM kukoricafajta termesztésének betiltását. Lengyelország a betiltás okaként részint a fajták termesztésének egészségre és környezetre káros hatását jelölte meg. Lengyelország kérelmének másik indoka az volt, hogy egyes termesztésre engedélyezett GM fajták a FAO 300-as éréscsoportnál hosszabb tenyész-

idejűek, amelyek az ország éghajlati viszonyai miatt alkalmatlanok a lengyelországi termesztésre. Lengyelország két év haladékot kért, hogy hivatalosan lefolytathassa az érintett fajták vizsgálatát.

(Forrás: EU Bizottság)

Április 4. Görögország kéri a Bizottságot, hogy engedélyezze az EU közös fajtalistán szereplő 17 GM kukoricafajta termesztésének betiltását. A kérelem okának egyedül a kukoricafajta egészségre és környezetre gyakorolt veszélyességét nevezték meg. Mivel az EU különböző tudományos bizottságai már biztonságosnak találták ezen kukoricavonalak termesztését és felhasználását, a Bizottság kérte Görögországot, hogy konkrét információkkal is támassza alá érveit.

(Forrás: EU Bizottság)

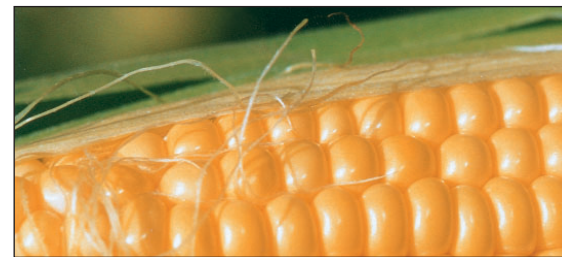
Április 18. A Bizottság határozatban 2005/317/EC szigorította meg a géntechnológiával módosított kukoricát tartalmazó, vagy abból előállított kukorica glutén-tartalmát, vagy az abból előállított sörtőnköly USA-ból származó importját, mivel március 22-én az amerikai hatóságok jelentették, hogy nem engedélyezett Bt10 GMO kukorica került az EU területére. A fokozott ellenőrzés eredményeként május 24-én Írországból találtak nem engedélyezett Bt10 kukoricát. Az intézkedés óta 290 esetben elvégzett vizsgálat közül eddig ez az egy bizonyult pozitívnak.

Mivel a fajtakísérletekre engedélyezett Bt11 kukorica összetéveszthető a Bt10-zel, ezért a fajtakísérletre szánt vetőmagtípusokat a tagállamoknak ellenőrizniük kell, és jelentési kötelezettséggel tartoznak a Bizottság felé.

(Forrás: EU Bizottság)

Május 24. Továbbra sincs konszenzus az EU Bizottságon belül a konvencionális vetőmagtípusokban megengedett idegen GM vetőmagtartalom határértékéről. A Bizottság ismételten megbízta az Európai Élelmiszer-biztonsági Hatóságot (EFSA) újabb vizsgálatok elvégzésével a kérdést illetően. A vizsgálatok elvégzéséhez legalább hat hónap szükséges. Így az EU döntéshozók legkorábban csak 2006 elején tudnak érdemben foglalkozni a kérdéssel.

(Forrás: ESA)

A mezőgazdasági termékek nyomonkövetési követelményeinek megfelelő EUREPGAP minőségbiztosítási rendszer

Az EU csatlakozás rövid egy éves tapasztalatai a mezőgazdaságban számos elvárásra, piaci követelménynek való megfelelésre hívták fel a figyelmet:

- a termelés, feldolgozás, kereskedés minden lépcsőjében biztosítani kell a termékek nyomonkövetését, (178/2002 EK rendelet, 18§.),

- mivel a mezőgazdasági termelés az alapja, és első láncszeme az élelmiszerláncnak, a globalizált mezőgazdasági piacon termelőknek maximálisan kell kielégíteniük a vevők elvárásait,

- az élelmiszerekkel kapcsolatos szennyeződések, botrányok arra világítottak rá, hogy az élelmiszerek előállítása terén, a termelésben, feldolgozásban, kereskedésben részt vevők nem minden esetben ismerik tevékenységük kihatását a megtermelt árú minőségére és biztonságos felhasználására.

Az említett feltételek teljesítése érdekében szükség van egy olyan dokumentált rendszer bevezetésére, mint a Jó Mezőgazdasági Gyakorlat (Good Agricultural Practice, GAP), amely tartalmazza a termelői tevékenységeket és a hozzá kapcsolódó felelősségek rendszerének leírását. A gyakorlatok alkalmazása bizonyítékul szolgál arra vonatkozóan, hogy a termelők a termelés során a betartották a legjobb termelési gyakorlatokat, és a nyilvántartások vezetése által a termelési folyamatok nyomon követhetők. A nyomon követés tehát információs, dokumentációs háttéranyagok meglétét követeli meg, ahol a termék előállítás és a hozzá kapcsolódó folyamat megtalálható.

A nyomon követés egy kétirányú folyamat, amely feltételezi a termelőtől a felvásárlóig tartó nyomonkövetést, illetve a vásárlótól a termelő gazdáig való nyomonkövetést. A nyomonkövetés alkalmazása által bizonyítható a termelő azon képessége, hogy folyamatosan megfelel a vevői követelményeknek és a törvényes előírásoknak.

Az alkalmazott nyomonkövetési rendszerek különbözőek lehetnek. Minden vállalkozásnak a maga számára leginkább megfelelő és kivitelezhető rendszert kell kidolgoznia. A kis és nagy vállalkozások esetében eltérő mélységű és komplexitású rendszerek kerülhetnek kidolgozásra. A nyomonkövetési rendszer néhány árucikkre könnyebben kidolgozható, másokra nehezebben (például halmos tárolású termékek).

A nyomonkövetés alapja a termékazonosítás és tételazonosítás. A rendszer alkalmazása kapcsolatot teremt a termék és az ahhoz kapcsolódó információk között, megadja a termék „életútját”, az adott terméknek összetevőit, az adalékanyagokat, melléktermékeket. A nyomon követést a gyakran hosszú és bonyolult a lánc résztvevői, mint a termelők- termékkezelők- feldolgozók- kereskedők között biztosítani kell. Ha a nyomon követés a láncban résztvevők között nem biztosított, illetve a lánc megszakad (a leggyengébb láncszem), kérdésessé válik a nyomon követés és a termékek biztonsága.

zi és szolgálja, és nem a végső fogyasztó tájékoztatását. Ez nem zárja ki, hogy a fogyasztó ne legyen megfelelően tájékoztatva, illetve élelmiszer-probléma kiugrása esetén tegye lehetővé a kérdés hatékony megoldását.

A nyomonkövetés alkalmazása jelentős mértékben járul hozzá a vállalkozás kockázatainak csökkentéséhez, a válsághelyzetek kezeléséhez, a hatékony termékvisszaváshoz, a logisztikai feladatok ellátásához, a termékek minőségének biztosításához.

Az említett rendelet által követelményként megfogalmazott nyomonkövetés alkalmazását a növénytermesztés szintjén a

A kiadvány fotóit Avar László, Bedő Péter, Czifra Lajos, Prág Ferenc készítette

A nyomonkövetés betartása különösen fontos azon termékkezelő helyeken (pl. vetőmagtisztítás) ahol több beszállítótól származó tételek kerülnek feldolgozásra, olyan eljárásokat kell alkalmazni, amely által a legnagyobb mértékben azonosíthatók és nyomonkövethetők a tételek a termelőtől a csomagoló egységes át az elosztóig és kiskereskedőig. A nyomonkövetéshez feljegyzéseket kell végezni, amely által a termék beazonosítható. A nyilvántartások, feljegyzések több évre visszamenőleg is visszakereshetők legyenek. A termék-láncban levő résztvevők a folyamatok ellenőrizhetőségére számos eszközt (vonalkód, címke, bélyegzők stb.) használnak.

A nyomonkövetés tehát az egyes résztvevők közötti információáramlást feltétele-

szántóföldi növényekre – elsősorban gabonafélékre – kidolgozott EUREPGAP minőségbiztosítási rendszer teszi lehetővé. (a Magyar Mezőgazdaság 2005/2 Vetőmag mellékletében korábban a tisztelt olvasók rövid tájékoztatást kaptak az EUREPGAP rendszerről). A rendszer a már említett „Jó Mezőgazdasági Gyakorlat” szabvány szintre emelt követelményeit tartalmazza.

Az EUREPGAP minőségbiztosítási szabványt számos más növénycsoportra is kidolgozták, így a zöldség és gyümölcsfélékre is. A szabvány életútja gyakorlatilag ezzel az 1997-ben elkezdődött növénycsoport követelményrendszerének kidolgozásával kezdődött az első verzió megjelentetésével 2001-ben (ma már a szabvány második verziója van érvényben), később pedig kidolgozták

az integrált farmbiztosítási rendszernek nevezett rendszer keretében a szántóföldi növényekre, majd a virág és dísznövényekre, kávécsereje termesztésre illetve a haltenyésztésre alkalmazható szabványt.

Esetünkben részletesebben a szántóföldi növények minőségbiztosítási rendszerével fogunk megismerkedni, amelynek immár ez év márciusától megjelent második verziója lesz a mérvadó. A korábbi első verzió 2003. évtől lépett hatályba és még ez évben alkalmazható. Felépítésében, annyiban tért el az új verziótól, hogy kevesebb szabványfejezetnek, illetve szabványpontnak kellett a termelőnek megfelelnie. Mindkét verzió moduláris alapon van felépítve. Az első verzióban két modul létezett, egy általános gazdálkodási modul, amely egyaránt alkalmazható volt a növénytermesztési és állattenyésztési tevékenységre, majd egy speciális növénytermesztési modul.

a) az általános modul fejezetei a következőket tartalmazzák: a személyzet alkalmassága, jogi keretek biztosítása, a terület előtörténete, a növényvédő szerek tárolása, gyógyszerek tárolása, gépek és felszere-

ványpont kerül egyenlő súllyal latba, vagyis vannak nagyon fontos- kevésbé fontos követelmények, illetve megfogalmazott ajánlások. Azt is mondhatjuk, hogy ellenőrzéskor a fontos követelményeknek való nem megfelelés súlyos hiba, a kevésbé fontos követelményeknek való nem megfelelés kevésbé súlyos, míg az ajánlások be nem tartásáért nem jár szankció. Az auditálást, felülvizsgálatot végző független szervezet tehát a követelmények nem teljesítéséért a már említett módon szankcionálhatja a termelőt. A fontos követelményeket teljes egészében (100 %) teljesíteni kell, vagyis egy követelmény nem teljesítése a tanúsítvány meg nem adásával, illetve visszavonásával jár. A kevésbé fontos követelmények teljesítése 90 százalékban megkövetelt, az ajánlások teljesítése akár nulla is lehet. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy az ajánlásokat nem fogják ellenőrizni, csak a tanúsítvány megszerzését illetve megtartását nem veszélyezteti.

A 2005. márciusától hatályba lépett második verzió, annyiban tér el a korábbi verziótól, hogy a speciális modulokat két további részre osztották- ezáltal természe-

zást, növényvédelmet, betakarítás és termékezelést, a dolgozó egészségét, biztonságát és jólétét,

c) a szántóföldi növények modulja tartalmazza a fajtakiválasztás vetőmag és szaporítóanyag beszerzést, trágyázást, növényvédelmet, betakarítást, betakarítás utáni kezeléseket.

Látható, hogy a növénytermesztési alapmodulban és a szántóföldi növények speciális moduljában nagy hangsúlyt fektetnek a vetőmag és szaporítóanyag beszerzés feltételeinek teljesítésére. Ez gyakorlatilag nem jelent más mint, az ismert forrásból történő minősített és bizonylatlalt rendelkező vetőmag beszerzést.

Az új verzió szerint az általános gazdasági alapmodulban a termelőnek a megjelölt hét fejezetben 58 követelménynek, a növénytermesztési alap modul 8 fejezetében 125 követelménynek és végül a szántóföldi növények speciális moduljában az 5 fejezet 20 követelményének kell megfelelnie az ellenőrzés sikeressége, illetve a tanúsítás megszerzése/ megőrzése szempontjából. Összesen 203 követelményt kell teljesíteni.

Lényeges megjegyezni, hogy az egyes fejezetek eltérő súllyal kerülnek be a minősítés folyamatába, például nagy hangsúlyt kap a nyomkövetés, a belső ellenőrzések elvégzése, a nyilvántartások vezetése, a növényvédelem (ezen belül is a növényvédő szer raktár), a betakarítás és a termékezelés (pl. osztályozás) higiéniai feltételeinek biztosítása. Ez nem jelent mást, mint hogy ezekben a fejezetekben gyakrabban fordulnak elő a fontos és kevésbé fontos követelmények, és kisebb mértékben vannak jelen az ajánlások.

Az EUREPGAP rendszer harmadik fél által tanúsítható, vagyis hasonló tanúsítvány állítható ki a sikeresen auditált cég részére, mint a közismert ISO:9001:2000 minőségirányítási rendszer esetében. Magyarországon a két rendszer tanúsítását is gyakorlatilag ugyanazok a multinacionális auditáló cégek végzik. Csak zárójelben jegyezzük meg, hogy miután speciálisan a mezőgazdasági tevékenységek minőségbiztosítására kidolgozott EUREPGAP rendszer megjelent, a mezőgazdasági termelőegységeknek, vállalkozásoknak tevékenységükben ezt a rendszert célszerű alkalmazni és nem a már említett ISO rendszert, amely egy általános minőségirányítási (nem minőségbiztosítási) rendszer és ezért bármilyen tevékenységben alkalmazható, ennél fogva nem foglalkozik a mezőgazdasági tevékenységek sajátosságával. Az EUREPGAP rendszert egy évben egyszer lehet auditáltatni, azt is a betakarítás idejére időzítvé, ugyanis az ellenőrnek le kell ellenőriznie, hogy a termelő betartotta-e a Jó Mezőgazdasági Gyakorlat követelményeit. Aki az auditálás idejét nem tudja így időzíteni (elkésik), annak a következő év termelésének betakarítására kell várnia.

Hajdu Zoltán
SOLTUB Bt.

lések használata, szennyező és hulladékanyagok kezelése, környezetgazdálkodás, összesen 106 szabványkövetelményt.

b) a speciális növénytermesztési modul fejezetei a következőket tartalmazzák: fajtakiválasztás (beleértve a megfelelő minőségű és bizonylatlalt rendelkező vetőmag beszerzést), talajművelés, trágyázás, öntözés, növényvédelem, termékek betakarítása és betakarítás utáni kezelése és nyilvántartások vezetése, összesen 79 szabványkövetelményt. Az első verzió követelményeinek teljesítése érdekében a termelőnek tehát 185 szabványpontnak kell megfelelnie. Ez a verzió 2006 évtől hatályát veszti.

A követelményeknek való megfelelés szintjei eltérőek, mivel nem minden szab-

tesen megemelve a teljesítendő szabványpontok számát – a növénytermesztési modulon belül megjelentek a szántóföldi növények és a zöldség és gyümölcsfélék szabványpontjai. Tehát az új verzió szerint a következő fejezeteket találjuk:

a) a termelő gazdaságok alap modulja tartalmazza a: nyilvántartások vezetését és belső ellenőrzést, a terület előtörténetét, gépek és felszerelések karbantartását, a dolgozók egészségének, biztonságának és jólétének feltételeit, szennyező és hulladékanyagok kezelését.

b) a növénytermesztési alap modul a következőket tartalmazza: nyomkövetést, fajtakiválasztást, vetőmag és szaporítóanyag beszerzést, talaj és táptalaj gazdálkodást, trágyázást, öntözést, tápoldato-

Növényvédelem és biogazdálkodás Franciaországban

Növényvédelemmel kapcsolatos az a hír, hogy a francia szaktárca tavaly májusban (május 25-ei sajtóközlemény) felfüggesztette a Gaucho használatát a kukoricában is. 2003. januárjában már megtette ezt három éves időtartamra a napraforgó esetében (Le Figaro, 2004. május 26., La France Agricole, május 28.).

A Gaucho-val kapcsolatosan, az államtanács viszont 2004. március végén már elutasító álláspontot fogalmazott meg (minisztériumi sajtóközlemény, március 31.). Ezt erősítette meg Hervé Gaymard akkori mezőgazdasági miniszter döntése. Mint ismeretes, egy másik vitatott csávázószert, a Fipronilt azzal az engedménnyel tiltották be február végén (Le Figaro, 2004. február 24. és 25.), hogy a már csávázott vetőmagtétéleket 2004. május 31-ig fel lehet használni. A helyzetet bonyolítja, hogy egy francia kutató szerint a Fipronil-nak nincs letális (halálos) hatása a méhekre rendeltetészerű és szakszerű használat esetén.

A Gaucho-val kapcsolatos rendelet ellen leginkább a kukoricatermesztők tiltakoztak, de nem tudták elérni a – szerintük hangos, de jelentéktelen – méhészlobbyi javára meghozott döntés megváltoztatását, noha azt szerintük semmilyen bizonyítható szakmai indok nem támasztja alá. Úgy érzik, az ő véleményükre senki nem volt kíváncsi, noha – mivel jelenleg nincs valós alternatívája a Gaucho-nak – a tiltás miatt kénytelenek mérgezőbb és a környezetre, az egészségre veszélyesebb szereket használni a jövőben, mintegy 10 ezer tonnával.

Veszteségkilátások, egyéb viták

A La France Agricole tavaly június 4-ei számában megjelent írás szerint a kukoricások a tiltás miatt évi 54 ezer tonna szemes kukoricával egyenértékű terméskieséstől tartanak. Jelenleg nagyon kevés olyan szer van a piacon, amivel az említett két szer kiváltható, és már ezeket is támadják a méhészek. A cikk szerint a nagy növényvédőszer-gyártók egyre kevésbé aktívak az országban, sőt lassan fel is adják a francia piacnak ezt a szegmensét. Az exportra kerülő vetőmagtétélek továbbra is kezelhetőek lesznek a vitatott szerekkel – erősítet-

te meg a szakminiszter egy interjújában. (Európában ezzel a két szerrel csávázott kukorica-vetőmag 80 százaléka francia eredetű.)

A Les Echos 2004. augusztus 12-i számában Christophe Terrain, az AGPM elnöke száll síkra a két szer használatával, azzal érvelve, hogy számos komoly vizsgálat bizonyította, előírászerű használat mellett sem a környezetre, sem az emberi egészségre nincs ártalmas hatással a kérdéses szerek alkalmazása. Úgy véli, a jelenlegi állapot annak következménye, hogy a méhésztársadalom bizonyos része – mely köztudottan nemcsak megengedett módszerekkel és szerekkel kezeli az állományát – a „saját háza táján való takarítás” helyett kifelé mutogat, és megpróbálja más ellen hangolni a közvéleményt és a hatóságokat.

Az elnök reméli: végre, valóban objektív vizsgálatokkal bebizonyosodik, hogy ebben a vitában a kukoricatermesztőknek van igazuk, akik mindent megtesznek azért, hogy a környezet és az emberi egészség védelme mellett egészséges táplálékkal lássák el a társadalmat.

A La France Agricole szeptember 14-én közli azokat a részleges eredményeket, amelyek a BASF fipronil hatóanyagú csávázószerének, a Regent TS-nek a méhekre gyakorolt hatását hivatottak bemutatni, október 15-én pedig röviden beszámol a

BASF francia, német és belga szakértők és gazdálkodók bevonásával ez ügyben tartott első konzultációjáról. A tavaly nyár elején ismert statisztikák szerint addig 52 méhcsaládnál (a teljes megfigyelt szám 97 ezer) jeleztek az átlagosnál nagyobb elhullást, és ebből csupán négyénél volt kimutatható a fipronil. Alapvetően bizonyult az a média hír is, hogy fipronil okozta volna a fecskék pusztulását Yonne megyében. A hatóságok ugyanakkor egyre nagyobb számban ellenőrzik a szakszerű növényvédőszer-használatot.

Kinek van igaza?

Tavaly május 29-én, a La France Agricole szerint ál-ellenőrök is járták a gazdaságokat. Olyanok, akikről ez idáig nem tudták kideríteni, hogy csak „szórakozni akarnak”, vagy valamilyen civil szervezet aktivistái. A megyei agrárkamarák azt tanácsolják a gazdáknak, hogy az ellenőroktől minden esetben kérjék el az eljárás jogosságát igazoló okmányokat. A La France Agricole október 15-én a szaktárca adataira hivatkozva azt közli, hogy 246 esetben tapasztalták teljes családok pusztulását, vagy a kaptár elnéptelenedését, miközben a jelenség valami-

lyen mértékben 7900 méhcsaládot érintett – a teljes szám Franciaországban 1345 millió méhcsalád. A La France Agricole 2005. február 18-ai számában jelzi, hogy Spanyolországban is az átlagosnál jóval jelentősebb méhpusztulást figyeltek meg, mégpedig a legtöbb régióban a méhcsaládok 30 %-a is érintett a jelenség által. A gazdálkodók ezt élősködők jelenlétére, kedvezőtlen időjárási viszonyokra és közepes minőségű nektárra vezetik vissza, de sajnos a helyzetüket a kiesés mellett a mézár 40 százalékos csökkenése is súlyosbítja. A termelők támogatást kérnek és szeretnék elérni a Franciaországban már tiltott hatóanyagok betiltását is. A lap március 25-ei számában két írás is foglalkozik a témával. Az egyik arról ad hírt, hogy Európában és az Egyesült Államokban is egyre magasabb a méhcsaládok pusztulása, ami a virágok beporzásának elmaradásával termés kiesést okozhat. Az USA-ban a 2004/2005-ös télen helyenként 50 százalékos méhpusztulást is tapasztaltak – az okok egyelőre ismeretlenek, akárcsak Németországban, ahol a téli veszteségek helyenként a 30 százalékot is elérik. A másik írás azt elemzi, hogy a BASF „ellentámadásba” lendült, és német, belga, francia kutatók és méhészek bevonásával próbálja meg bizonyítani, hogy az általa forgalmazott csávázószerek vitatott hatású hatóanyaga nem okozhatta- okozhatja az említett méhpusztulásokat. Az okokat szerintük sokkal inkább a növényekben magukban kell keresni. A Le Figaro április 6-án az AFSSA jelentését ismerteti, melyben a francia kutatók arra a következtetésre jutottak, hogy a fipronil használata során nem tapasztaltak olyan kockázati tényezőt – a nagy mennyiségű direkt lenyelést természetesen nem számítva – mely az emberi egészségre káros lenne. Mindamellert bebizonyosodott, hogy a hatóanyag még a tejben is kimutatható adott esetben, noha mennyisége meg sem közelíti az egészségügyi határértékeket. Amit viszont felháborítónak tartanak sokan, hogy a szer 10 éve került engedélyezésre, de csak most készült hatástanulmány a veszélyességéről. Az anyag hozzáférhető a www.afssa.fr honlapon.

Méhész dokumentumok

A Confédération paysanne (CP, www.confederationpaysanne.fr) és a vele szimpatizáló méhész szakszervezet(ek) folyamatosan támadták-támadják az említett növényvédő-szereket és sorozatos kimutatásokkal igyekeznek azok káros hatását, és a

mögöttük álló ipari lobbizási érdekeltségét kimutatni. Egy tavalyi áprilisi kiadványuk szerint:

◆ 1994 óta 300 ezer méhcsalád esett áldozatul Franciaországban a Gaucho-nak, illetve annak hatóanyagának.

◆ Egyetlen esztendőben (2000-ben) 168 millió euró bevételt hozott az azt előállító cég(ek)nek a másik támadott csávázószert, a Regent.

◆ Franciaország a világ második legnagyobb növényvédő szer felhasználója az Egyesült Államok mögött 107 ezer tonnával, ennek 55 százaléka gombaölő szer, 4 százaléka rovarirtó, 33 százaléka gyomirtó.

◆ Franciaország Európa legnagyobb növényvédőszer-piacja. Becslések szerint a forgalma legkevesebb 2 milliárd euró.

◆ Csak tavaly február vége és március eleje között a növényvédőszer-gyártásban érintett cégek 600 ezer eurót költöttek arra a médiakampányra (elsősorban az írott sajtóban), mely cáfolni próbálta a méhpusztulások nyomán terjedő híreket.

◆ Az anyatejben máig 350 különböző növényvédőszer-hatóanyagot mutattak ki.

◆ A Roundup-ot használó gazdák kétharmadának szervezetében kimutatható a szer hatóanyaga.

◆ A növényvédő-szerekkel dolgozó nők körében 27-szer nagyobb a meddőség veszélye, mint a kontroll csoporté (Tye Arbuckle 2003-as kanadai tanulmánya alapján).

◆ A vízfolyások 90 százaléka szennyezett szennyvízzel.

◆ A francia felszíni vizek 47 százaléka speciális előkezelés nélkül nem alkalmas ivóvíznyerésre a magas szennyezőanyag-tartalom miatt.

A francia folklórhoz tartozik, hogy a CP tavaly februárban elfoglalta a szakminisztérium néhány helyiségét és eközben az

Élelmiszer-ipari Főigazgatóságról bizonyos, a kérdéses vegyszerek hatását taglaló iratokat is eltulajdonítottak. Ezzel kapcsolatosan rendőrségi ügy is kerekedett, a minisztérium pedig cáfolta, hogy bizalmas minőségű iratokról lenne szó (Le Figaro, 2004. február 28.). Ugyanakkor a Le Figaro 2004. májusában már közölt egy nagy összeállítást a Gaucho, a Regent és a méhek kapcsolatáról, a francia méhészetéről és méhészekről, majd tavaly október 12-ei számában megjelentette azoknak a vizsgálatoknak az eredményét, melyek a tavaly nyári, a Gaucho és a Regent betiltása utáni méhpusztulásokkal foglalkoztak. A kutatók vizsgálataikból azt a következtetést vonták le, hogy az újabb pusztulások annak ellenére bekövetkeztek, hogy a két csávázószert betiltották. Így azt sejtetik, hogy a korábbi pusztulásokat sem ezek a szerek – vagy legalábbis nem mindig – okozták. A méhészek természetesen vitatják a tanulmány eredményeit, állítva, hogy azok nem szignifikánsak, és a termelők jelentős része nem is jelentette be a méhcsaládok pusztulását.

Klinikai vélemények

A Le Figaro tavaly október 22-én beszámolt arról a Montpellier-ben végzett vizsgálatról, mely azt volt hivatott bizonyítani, hogy a klinikán ivarszervi rendellenességgel megoperált fiúgyermek betegsége összefüggésben van-e valamilyen növényvédő-szerrel való kitettséggel, vagy sem. Az ügyben érintett orvos szerint, a kérdéses gyerekek zöme gazdálkodók családjában született, vagy olyan milióból érkezett, ahol egy ilyen kontaktus elképzelhető. (Korábban már voltak sajtócikkek arra vonatkozóan is, hogy a természetben élő hím állatok ivarszervi rendellenességeit nagy valószínűséggel növényvédő-szerek okozzák.) Az Institut de veille sanitaire vizsgálatai szerint a növényvédő-szerekkel való kapcsolat nem bizonyítható, a megbetegedések száma az országos átlag közelében van. A korábbi környezetvédelmi miniszter-asszony, Corinne Lepage viszont kételyeinek adott hangot a vizsgálat megbízhatóságát illetően, és személy szerint „csak remélni tudja”, hogy azok valóban hitelesek, mivel a kérdésben eljáró orvos gyanúját észak-amerikai vizsgálatok is alátámasztják.

Mint a Le Figaro idei március 31-ei száma írja: a francia mezőgazdasági társadalombiztosítási alap (MSA, www.msa.fr) egy több éves, mintegy 80 ezer aktív és nyugdíjas gazdálkodóra kiterjedő felmérést indít, hogy megismerje a növényvédő-szerek emberi egészségre kifejtett hatását. Ez idáig ilyen jellegű általános felmérés Európában

nem készült – mondják az MSA-nál –, ám mind a társadalom, mind a gazdálkodók részéről nagyon nagy az igény iránta. Eddig ugyanis csak észak-amerikai eredmények alapján lehetett erre következtetni.

Franciaország az USA és Japán mögött a világ harmadik legnagyobb növényvédőszer-fogyasztója. Területegységre vetítve a 6–7. helyen áll a felhasználók sorában. Kisebbségi tanulmányok már korábban kimutatták, hogy a gazdálkodók körében bizonyos ritka daganatos megbetegedések az átlagnál nagyobb számban fordulnak elő, ahogy a peszticidekkel legalább 15 éven keresztül dolgozók körében is közel duplája a Parkinson-kór előfordulásának, mint a társadalom egyéb rétegeiben. Az MSA

mentén vagy Auvergneben pedig nő a számuk. Bővül a bio-állattenyésztés is a szarvasmarha és juh ágazatban, stagnál a kecske és a tojtyúk esetében. A növénytermesztésben legdinamikusabban az olajnövények (+24 %) és fűszernövények (+15 %) termesztése bővült, ezt követte a fehérjenövényeké (+10 %) és a szőlőé. Visszaesett viszont a bio termékek feldolgozását végző üzemek száma, míg 2002-ben 5252 volt, 2003-ban csak 4861 ilyen találtunk.

A csökkenés mögött a gyakori üzemösszevonások, termelés-koncentráció húzódik meg. Folyamatosan bővül a nagy kereskedelmi láncok bio kínálata is. Bizonyos mértékig ez konkurenciát jelent a viszonylag kis boltokból álló, kifejezetten bio- és re-

százaléka megszerezze az ésszerű gazdálkodást igazoló tanúsítványt? A folyamat tavaly tavasszal indult, s októberig 400 gazdaság kapta meg az igazolást. 2008-ig ennek – a gazdák számának csökkenését is számítva – 150–200 ezer közé kellene emelkednie. A CP ugyanakkor meglehetősen támaszkodó a kezdeményezéssel szemben: egyrészt úgy véli, a program indítói nem függetlenek a növényvédőszer-lobbitól, másrészt a gazdák által teljesítendő 98 feltétel közül 45-öt tartanak olyan „banalitásnak”, ami egyébként is kötelező minden gazdálkodóra nézve.

A La France Agricole október 29-én több oldalt szentel a kérdésnek, közte 800 euróra becsülve azt a költséget, amit egy gazdaság auditáltatása jelent a gazdálkodónak. Az „agriculture raisonnée” minősítést azonban, igaz, még más néven – ez a „Quali’terre” – már tavaly áprilisa előtt is igyekezett számos olyan gazdálkodó megszerezni, aki környezettudatosan kívánt élni és dolgozni. Egyébként ez a mozgalom már korábban, minden felső intézkedéstől függetlenül indult. A bekapcsolódó gazdálkodók olykor több tízezer eurós beruházásokat is vállaltak – legtöbbször a CTE-rendszerben – szerencsére elég gyakran 40 százalékos beruházási támogatással. Mások az ISO 14001-es minőségbiztosítási rendszert vezették be a gazdaságba. Mindegy azonban, hogy mi a rendszer, a minősítés neve, a cél az, hogy környezetkímélő módon termeljenek, és ezt a szemléletet megpróbálják valamilyen formában hozzáadott értéként a jövedelem növelésére felhasználni.

A Sarthe Agricole et Rurale és a l’Anjou agricole az idei SIA apropóján február 25-én közöl írást arról, hogy ebben az évben a vásárra látogatók már az ésszerű gazdálkodásból származó termékek széles skálájával találkozhatnak. Mint ismeretes, tavaly április óta lehet hivatalosan „ésszerű gazdálkodásból származó termék” minősítéssel mezőgazdasági termékeket és élelmiszereket forgalomba hozni. Talán egy kicsit a SIA-hoz igazítva jelent meg a Le Figaro február 26-ai számában Jean-Michel Lemétayer, az FNSEA elnöke (Ille-et-Vilaine megyei állattartó gazdálkodó) írása. Ebben a szakszervezeti vezető kiáll amellett, hogy a gazdálkodók mára a fenntartható fejlődés legelkötelezettebb hívei lettek. A valamikori általánosító „környezetszennyezés = gazdálkodó” kép már nem igaz. A bio-üzemanyag programon, az ésszerű gazdálkodáson, a környezetvédelmi beruházásokon keresztül a termelők igyekeznek mindent megtenni azért, hogy a tevékenységüket óhatatlanul kísérő környezetterhelés minél kisebb legyen és ezt az erőfeszítést a társadalomnak végre el kellene ismernie.

Dr. Somogyi Norbert
mezőgazdasági attasé
Magyar Köztársaság Franciaországi
Nagykövetsége

azonban hosszú távon az ésszerű gazdálkodás minél nagyobb arányú elterjedését szeretné elérni, mert ez az igazán hatásos módszer a vegyszerfelhasználás és környezetterhelés csökkentésére.

Egyik út a biogazdálkodás

Természetesen az ideális a biogazdálkodás lenne ebből a szempontból, de annak is megvannak a maga korlátai.

A Le Paysan tarnais tavaly szeptember 9-ei száma annak kapcsán közölt a biotermesztéssel kapcsolatos írást, hogy az elmúlt egy évben száz gazdaság állt át az országban erre a termesztési módra. 2002-höz képest 6 százalékkal, 550 ezer hektárra nőtt a bio területek (vagy átállás alattiak) nagysága, ami az összes mezőgazdasági terület 1,9 százaléka. Az ilyen gazdaságok száma meghaladja a 11 ezret, földrajzi eloszlásuk viszont egyenetlen. Sőt, a számok tükrében látható, hogy egyes régiókban csökken (Centre), máshol stagnál (Bretagne), míg pl. Burgundiában, a Loire

form-élelmiszerekre, és egyéb, ehhez az életmódhoz kapcsolódó fogyasztási cikkekre szakosodott (például kozmetikumokat) áru-üzleteknek, Párizsban ilyenekből már üzletláncok is működnek pl. „Naturalia”, vagy „les Nouveaux Robinson”. A Confédération paysanne egyik tavalyi kiadványában a Gauchon és Regent-ügy kapcsán azt javasolja, hogy egy termelői és fogyasztói szemléletváltás és a kettejük közötti közeledés nyomán kerüljön újra előtérbe a juhlegelővel kombinált kettős hasznosítású gyümölcsösök telepítése. Ezek különösen kis (vagy nulla) növényvédőszer-felhasználással, hagyományos, kiváló ízű fajták telepítésével értékes friss gyümölcsöt (illetve helyben feldolgozandó élelmiszer-alapanyagot) és kiváló minőségű húst szolgáltathatnak – elsősorban a helyi fogyasztói közösségek számára.

A gazdálkodási tanúsítvány

A témánál maradván, a Les Echos azt vizsgálja, teljesíteni tudja-e Franciaország azt a vállalását, hogy 2008-ig a gazdaságok 30

Vetőmag Szövetség és Termék Tanács kilépett tagjai

2005. április–július

cég neve	Ir. sz.	város	utca	tanúsítvány száma
Agrona Bt.	4002	Debrecen	Domokos M. kert 72.	87
Aranyfürt Mg. Szövetkezet	7100	Szekszárd	Béri B. Á. u. 56.	945
Artwind Kft.	2170	Aszód	Kossuth L. u. 2.	1002
Besenyei András	3356	Kompolt	Kápolnai út 5.	3
Csávás István	3300	Eger	Breznay u. 24.	1242
Euro-Öko Farm Projekt Kft.	9200	Mosonmagyaróvár	Kossuth u. 99.	864
Fok-Kabak Kft.	8130	Enying	Pf.: 23.	637
Forma-TR Kft.	1201	Budapest	Kurucz u. 26.	1315
Geredy Péter	6035	Ballószög	Erkel F. u. 1.	1311
Germen-TÉSZ Szövetkezet	4100	Berettyóújfalu	0582. hrsz.	975
Indagriál Kft.	2900	Komárom	Török Ignác u. 79.	931
Kajtor völgye Mg. Szövetkezet	8127	Aba	Rákóczi u. 12.	247
Kálazy Endre	2836	Baj	Kodály Z. u. 1/a.	22
Karintis Kft.	2425	Nagykarácsony	Alkotmány u. 10.	256
Kriszt Kft.	6449	Mélykút	Magyar u. 18.	1228
Lövei István id.	3296	Zaránk	József A. u. 10.	902
Nagy Szabolcs	9099	Pér	Reptéri út 3.	1045
Nedeczky Ferenc	2900	Komárom	József A. u. 5.	878
Pannonmező Rt.	7940	Szentlőrinc	Pécsi u. 6/a.	335
Petró és Társa Bt.	5123	Jászárokszállás	Fáskert u. 26.	1075
Pipefarm Bt.	5650	Mezőberény	Hősök u. 9.	1169
Sugár-Trade Kft.	1119	Budapest	Nándorfejérvár köz 8.	1345
Szabó Imre	5091	Tószeg	Rákóczi út 34/a.	728
Terra-Coop Kft.	6600	Szentes	Vásárhelyi út 74.	938
Túry Miklós	2009	Pilisszentlászló	Petőfi u. 6.	48
Verax Kft.	1196	Budapest	Mészáros L. u. 97.	1278
Zakar Pál	9024	Győr	Szigethy A. u. 28.	1306
Zephyr Kft.	6000	Kecskemét	Tatár sor 18.	673

A FELSOROLÁSBAN SZEREPLŐ SZÁMÚ TANÚSÍTVÁNYOK HASZNÁLATA ÉRVÉNYTELEN!

Vetőmag Szövetség és TermékTanács új tagjai

2005. április-július

Név	cég neve	irsz	város	utca
Anka János	magánszemély	2251	Tápiószecső	Dózsa Gy. u. 17.
Baglyas János	magánszemély	2118	Dány	Valkói út 24.
Kiss Róbert	magánszemély	3385	Tiszanána	Bem út 37/1.
Maurer Mátyás	magánszemély	8445	Csehbánya	Új telep 6.
Mocsári Attila	magánszemély	3300	Eger	Tévesztő köz 1.
Palencsár György	magánszemély	5123	Jászárokszállás	Mátyás király út 8/a.
Szabó Imre	magánszemély	7020	Dunaföldvár	Szőlőskertek u. 3.
Szabó Kálmán	magánszemély	3373	Besenyőtelek	Fő út 105.
Szűcs Gábor	magánszemély	5650	Mezőberény	Hősök u. 9.
Vass Zsolt	magánszemély	8227	Felsőörs	Fő u. 33.
Ingo Rendel	Agrolinz Melamine International Magyarország Kft.	1071	Budapest	Peterdy u. 15.
dr. Fazekas Miklós	Alfaseed Bt.	1132	Budapest	Visegrádi u. 18/a.
Acsádi Lajos	Aranykalász Mg. TSzSz	7130	Tolna	Bajcsy-Zs. u. 114.
Béres Gábor	Aranykorona Kft.	5600	Békéscsaba	Kerek 637.
Izso Lajos	Biocsárda Biotermék Termelő és Szolgáltató Kft.	5621	Csárdaszállás	Kossuth u. 13.
Trankus Tibor	C.P.S. 2001 Rt.	2013	Pomáz	József A. u. 26.
Darida György	FLR-IMEX Kft.	5600	Békéscsaba	Hunyadi tér 3.
Kovácsics Antal	Hajta 2000 Kft.	2114	Valkó	Dányi út 56.
Hompoth Imre	Hompoth és Fia Kft.	3715	Gesztely	Hernád út 7.
Nagy Gábor	Kármin Bt.	5430	Tiszaföldvár	Árvai János út 32.
Huber Wilmuth	Onga Gabona Kft.	3562	Onga	Radnóti út 13.
Szabó Béla	Öko-Term 2004 Kft.	5123	Jászárokszállás	Köztársaság tér 5.
dr. Gergely Pálné	Pálmer Kft.	5540	Szarvas	Arborétum u. 22.
Sármán Zoltán	Patár Rt.	2851	Környe	Ady E. u. 1.
Hajdu József	Peterd-Agro Kft.	7912	Nagypeterd	Kossuth L. u. 80.

VETŐMAG SZÖVETSÉG ÉS TERMÉKTANÁCS elérhetőségei

Cím: 1054 Budapest, Szabadság tér 14.

Postacím: 1240 Budapest, Pf. 140.

Telefon: 06-1-332-5755 • Telefax: 06-1-302-6507

E-mail: vetomagt@hu.inter.net

Honlap: www.vetomagtermektanacs.hu